

Todellinen talouskatastrofi

JUURI KUN PANDEMIA ALKOI HELPOTTAA, SAATIIN EUROOPPAAN UUSI TALOUSHAASTE UKRAINAN KRIISISTÄ. VENÄJÄN TALOUDELLE HYÖKKÄYSSOTA TIETÄÄ PITKÄÄ TAKAPAKKIA, JONKA KAIKKIA SEURAUKSIA ON VIELÄ MAHDOTONTA ENNUSTAA. VYÖTÄ JOUDUTAAN KIRISTÄMÄÄN MYÖS MEILLÄ SUOMESSA, TOTEAA SUOMEN PANKIN TUTKIMUSPÄÄLLIKKÖ IIKKA KORHONEN.

TEKSTIT TIMO SORMUNEN

Suomen Pankin nousevien talouksien tutkimuslaitoksen tutkimuspäällikkö Iikka Korhonen teki 24. helmikuuta tutut aamurutiinit. Niihin kuului myös pikainen vilkaisu kännykkään ja tarjolla oleviin uutisotsikoihin.

Kyseisenä aamuna ne koostuivat yhdestä selkeästä pääuutisesta: Venäjä oli hyökännyt Ukrainaan.

”Ensimmäinen ajatus oli, että nyt se sitten tapahtui”, Korhonen muistelee.

Monelle suomalaiselle uutinen oli järkytys, joka samalla nosti esiin vanhat pelot itänaapurin arvaamattomuudesta. Kokeneen Venäjän tutkijan silmissä se oli lopulta vain loogista jatkumoa vuoden 2014 Krimin miehitykselle sekä Donbassin ja Luhanskin ”mielikuvitusvaltiolle”, kuten Korhonen itse alueita kuvailee.

”Huonoja enteitä oli ilmassa riittämiin jo vuosien ajan, jos niitä vain halusi nähdä. Toki itsekin toivoin viimeiseen asti, että sotapuheet olisivat olleet lopulta vain Venäjän bluffia”, hän huokaa.

Armoton isku Venäjän taloudelle

Heti ensimmäiset uutisotsikot luettuaan Korhonselke kirkastui myös se, että sota tulee olemaan Venäjän taloudelle todella kova isku, josta selviämistä on edelleen vaikea edes ennustaa.

Venäläisten ostovoima ja ruplan kurssi syöksyivät saman tien alamäkeen ja pudotusta oli kertynyt sodan ensimmäisen kuukauden aikana noin 30 prosenttia. Ja vielä pahempaa on edessä, kun lännen asettamat talouspakotteet alkavat kesän tullen puremaan täydellä teholla.

Ei siis ihme, että nuorta ja osaavaa väkeä muuttuu maasta kiihtyvällä vauhdilla, jos se vain on heille vielä käytännössä mahdollista.

”Se on ainakin selvää, että hyökkäyspäätöstä tehtäessä ei mietitty riittävän rationaalisesti sen talousvaikutuksia”, Korhonen toteaa.

Ruuan suhteen Venäjä on varsin omavarainen, mutta monella muulla toimialalla tiukat tuonti-

VASTUULLISUUS

rajoitukset ja talouspakotteet halvaannuttavat tuotantoa. Muun muassa legendaarinen Lada-tehdas lomauttaa huhtikuussa väkensä komponenttipuolaan vedoten.

Toisaalta harvalla venäläisellä on pian edes varaa auton vaihtoon. Korhosen luotsaaman tutkimusryhmän synkkä ennuste näet on, että Venäjän bruttokansantuote putoaa tänä vuonna noin 10 prosenttia. Tuonnin arvioidaan romahtavan puoleen nykyisestä.

”Vastaavia lukemia nähtiin aikanaan Iranissa, kun talouspakotteet alkoivat iskeä sinne täydellä teholla”, Korhonen vertaa.

Edessä ankea tulevaisuus

Länsimaiden nopea ja määrätietoinen pakotepolitiikka ei sen sijaan yllättänyt kokenutta tutkijaa, sillä päätöksiä oli viritelty ja niistä oli myös varoiteltu valmiiksi jo etukäteen. Isompi hämmästyks oli se, millaisella vauhdilla ja yhtenäisyydellä ulkomaiset yritykset – suomalaiset jopa niiden etujoukoissa –

päättivät vetäytyä Venäjän markkinoilta.

”Tässä tilanteessa olisikin näyttänyt todella pahalta, jos sinne olisi jääty odottelemaan tilanteen kehittymistä. Nyt oltiin yhteisessä rintamassa”, Korhonen kehuu.

Taustalla olivat yritysten vaakakupissa alati painavammaksi tekijäksi tulleet vastuullisuuskysymykset, mutta myös synkkä tuntuma Venäjän tulevien vuosien talous- ja liiketoimintanäkymistä. Sikäläisille markkinoille ei ole paluuta kenties koko 2020-luvulla, vaikka sota pian loppuisikin.

Miltä Venäjä sitten näyttää vaikkapa kolmen vuoden päästä?

”Talous on paljon nykyistä pienempi ja irrotettu maailmantaloudesta, EU:sta ja Yhdysvalloista. Kansalaisten elintaso ja yritysten investoinnit ovat paljon nykyistä alemmalla tasolla. Kiinan kanssa tehdään entistä enemmän yhteistyötä”, Korhonen tiivistää.

KUVA VESA MOILANEN

Synkkenevää suhdannetta myös Suomeen

Ukrainan kriisi heittää ison varjon myös Suomen talouteen, vaikka Venäjän vienti oli jo edellisen kriisin jäljiltä tyypistynyt runsaaseen viiteen prosenttiin. Nyt se on painunut nolnaan.

Sotautusten myötä kuluttajien luottamus on kääntynyt jyrkkään laskuun ja pessimismi valtaa alaa myös elinkeinoelämän piirissä.

Valtiontaloudessa menokehykset joustavat ja velanottoa lisätään muun muassa puolustusmenojen kasvun ja pakolaiskriisiin vuoksi.

Suomen Pankissa jouduttiinkin kevään korvalla tekemään kaksi erillistä skenaarioita tulevista kehityspoluista. Ensimmäisessä laskelmassa vaikutukset talouskasvuun ja inflaatioon rajautuvat pääosin kuluvaan vuoteen, jolloin Suomen talous kasvaisi tänä ja ensi vuonna noin 2 prosenttia.

Toisessa laskelmassa Suomen vientimarkkinat tyypistyvät eikä Venäjän tilalle vielä löydetä korvaavia vientikohteita. Myös raaka-ainesten ja energian hinnat pysyvät korkealla. Tällöin Suomen talouskasvu saattaisi kutistua noin 0,5 prosenttiin.

Molemmissa laskelmissa Suomen inflaation odotetaan nopeutuvan kuluvaan vuonna 4–5 prosenttiin.

”Kyllä meilläkin joudutaan tinkimään elintarvikkeiden, teräksen ja lannoitteiden hinnoissa. Ruuan hintaan vaikuttaa paljolti se, millainen on Euroopan satokesä.”

Isoin kysymysmerkki on lopulta energian hinta. Siinä ratkaisun avaimet ovat Korhosen mukaan Yhdysvalloilla ja muutamilla suurilla öljyntuottajamailla, joita nyt painostetaan lisäämään tuotantoaan Venäjän öljyn korvaajana.

Sähkön osalta helpotusta tuo hiljalleen käynnistyvä Olkiluoto 3-ydinvoimala. Valonkajastusta

KUVA PETER MICKELSSON

”KYLLÄ MEILLÄKIN JOUDUTAAN TINKIMÄÄN ELINTASOSSA. KOROTUKSET NÄKYVÄT JO NYT MM. ELINTARVIKKEIDEN, TERÄKSEN JA LANNOITTEIDEN HINNOISSA. ”

tuo myös Euroopan vihreä siirtymä, kun Eurooppa pyristelee pikavauhtia irti Venäjän fossiilisesta tuontienergiasta.

”Lämpöpumppuihin, LNG-tekniikkaan ja ylipäättään energiansäästöön liittyvään teknologiaan tehdään pian isoja investointeja. Ja aikanaan on Ukrainakin rakennettava uusiksi. Näissä riittää työtä myös suomalaisyrityksille”, vuosina 2009–2010 myös Kyiv School of Economicsin vierailevana professorina ollut kauppatieteiden tohtori kannustaa.

KUVA ANTTI-AIMO KOIVISTO

Kansainvälisesti arvostettua Venäjän-tuntemusta

Ilkka Korhosen (53 v) luotsaama Suomen Pankin nousevien talouden tutkimuslaitos perustettiin pian Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen vuonna 1991. Venäjän ohella se tutkii ja analysoi mm. Kiinaa.

Laitos on alansa kansainvälisesti tunnustettu asiantuntijaorganisaatio, jonka osamiseen ja analyyseihin luotetaan muun muassa EKP:ssä, Euroopan Komissiossa ja Yhdysvaltain keskuspankki FED:ssä.

”Vastaavia tutkimussuuntauksia on muissakin EU-maissa ja niiden kesken on selkeää työnjakoa. Esimerkiksi espanjalaiset keskittyvät tutkimaan Latinalaista Amerikkaa”, Korhonen kertoo.

Taloustieteilijä tuli tutkimuslaitokseen yksityiseltä pankkisektorilta vuonna 1995, joten hän on ehtinyt nähdä itänaapurin monet myllerrykset ja suunnanmuutokset. Korhonen on johtanut kymmenen ekonomistia työllistävää yksikköä vuodesta 2009 lähtien ja tehnyt siinä sivussa myös omaa tutkimustyötä.

”Monissa muissa maissa kriisit kehittyvät hitain askelin eteenpäin, mutta Venäjällä ne voivat realisoitua muutamassa viikossa. Ukrainan tilanne lieneekin kirkastanut myös suomalaisille sen, miksi naapurimaata ja sen tilannetta kannattaa seurata ja tutkia”, Korhonen toteaa.